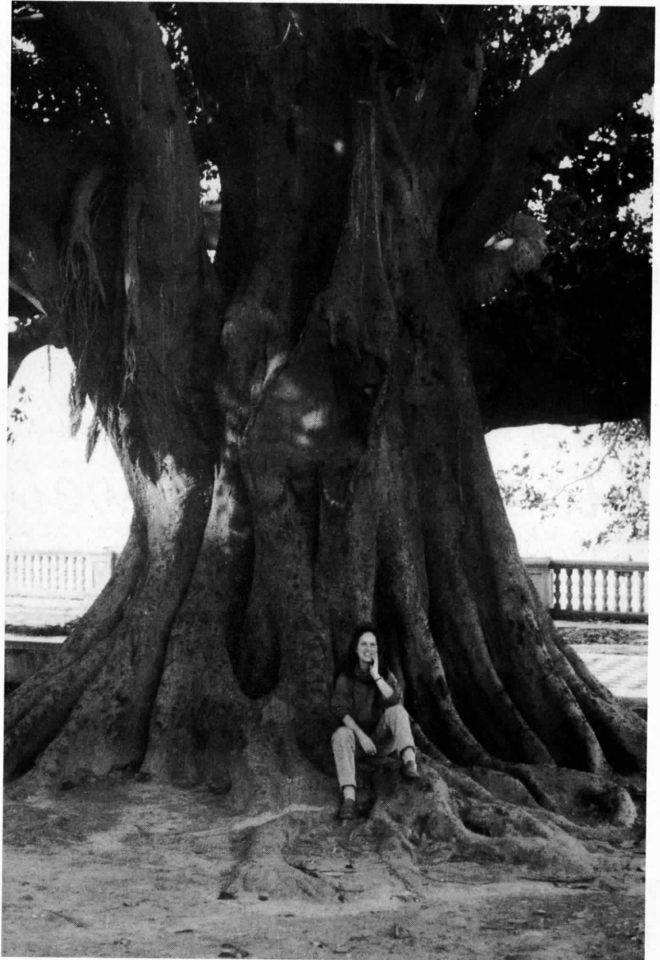

Amar el arbol

Kijkend naar Canvas, de Vlaamse zender voor 'meerwaardezoekers' (die meerwaardezoeker wordt wel verzocht af en toe even op te krassen wanneer er weer eens een voetbalwedstrijd is), zag ik een reportage over Vlaamse wetenschappers in Ecuador. Ze trachten er de genetische diversiteit te bewaren van mango, papaya en chirimoya. In het gezelschap van een onderzoeker wandelde de camera naar een plaatselijk arboretum. Een fractie van een seconde was boven de toegangspoort dit devies te zien: '*Amar el arbol es comprender la vida*'. Vrij vertaald: 'Van bomen houden is het leven begrijpen'.

Deze one-liner bleef in mijn herinnering hangen. Alleen al vanwege de archetypische ondertoon dat bomen voor mensen - ja, zelfs voor bladhaters! - een symbool zijn van het leven. Dat was al zo bij de oude Germanen, met hun wereldboom Yggdrasil, de reusachtige es die het universum schraagt. Niet voor niets handhaaft zich hardnekkig het oude volksgebruik om bij de geboorte van een kind een boom te planten, waarbij het leven van een nieuwgeborene symbolisch wordt verbonden aan de levenskracht van een boom. Begrijpelijk dus dat veel mensen treuren wanneer een oude eik geveld wordt door een orkaan.

Toch valt er op bomen ook wel wat aan te merken. Bomen monopoliseren licht, water en ruimte. Bomen zijn de imperialisten van het plantenrijk. Bij de plantaardige proletariërs die al die tijd in de schaduw van die eik hebben moeten leven gaat na zijn val misschien een zucht van verlichting op, als bij het einde van een tiranie. Lang duurt het respijt niet, want zijn nakomelingen staan al klaar om het gat op te vullen. Verdienen de taaie overlevers die door het bomenheir in de verdrukking geduwd zijn, dan niet even veel bewondering? Maar, lieve lezer, ik dwaal af van ons Ecuadoriaanse aforisme! Vooral trof mij daarin namelijk toch het verband dat gelegd werd tussen liefde en inzicht. In Nederland of België zie ik dit nog niet zo gauw als motto bij de toegang van een universitaire plantentuin staan. Want bij ons moeten wetenschappers nog steeds alle moeite ter wereld doen om niet te laten merken dat ze houden van hun studieobject. Het moet echt een object, een voorwerp blijven, waar ze best geen emotionele band mee hebben. Deze koudwatervrees van wetenschappers voor emotionele betrokkenheid heeft zijn wortels in het ontstaan van de wetenschap zelf, en heeft een goede reden van bestaan. Als de onderzoeker zijn kritische, afstandelijke objectiviteit verliest loert subjectiviteit om de hoek. En dat gaat niet samen met

de verifieerbare feiten en universele wetten waar de wetenschap naar op zoek is. Kill your darlings: deze harde wet heeft de moderne wetenschap gebracht waar ze nu staat, en laten we wel wezen, ik zou haar verworvenheden geen ogenblik willen missen. Mij hoor je niet meehuilen in het koor der wetenschapsverguizers. De rede, het scherpe mes van de wetenschap, ze is als een bundel licht in de duisternis. Het is dat, of obscurantisme.

Toch legt het motto van het arboretum in Ecuador de vinger op de zwakke plek van een beschaving die al haar eieren in de korf van het analytisch-wetenschappelijke wereldbeeld legt. Begrijpen alleen is niet genoeg. Wetenschap ontleedt, en wat ontleedt is leeft niet meer. Hart en verstand, ze zijn allebei nodig om de wereld te redden. Amar es comprender la vida.

Johan Heirman, valentijnsdag 2002